

Abstrakt:

Východiska: Tabák a v něm obsažený nikotin se řadí mezi látky s nejvyšším potenciálem vyvolání závislosti. Škodlivost klasických cigaret je veřejně známým faktem. I to je jedním z důvodů, proč se výrobci snaží přijít na trh s jinými alternativami, jak užívat tabák. Jednou z nich je zahříváný tabák IQOS, který se na trhu v České republice objevil teprve nedávno. Uživatelé IQOS jsou neprobádanou a blíže nespecifikovanou sociální skupinou, jejíž vzorce užívání a charakteristiky nejsou dostatečně popsány z odborného hlediska.

Cíle: Primárním cílem studie bylo popsat typické vzorce užívání IQOS mezi uživateli tabáku v České republice, kteří zanechali kouření klasických cigaret a přešli na užívání zahříváného tabáku. Sekundárními cíli bylo popsat charakteristiky užívání IQOS, vztah uživatelů k paraferáliím, motivaci k přechodu na IQOS a vývoj vzorců užívání v časovém období dvou měsíců.

Metody: K získání dat byly použity kvalitativní výzkumné metody. Respondenti byli rekrutováni metodou záměrného výběru v kombinaci s metodou sněhové koule. Participanti byli osloveni pomocí sociálních sítí, proces tvorby dat proběhl pomocí semistrukturovaných interview a online dotazníků ve dvou vlnách sběru dat. Výzkumný soubor tvořilo 10 respondentů, 6 žen a 4 muži, průměrný věk byl 39 let (nejmladší 24 let a nejstarší 66 let), nejvyšší dosažené vzdělání bylo většinou středoškolské s maturitou a průměrný věk, od kterého respondenti užívají tabákové výrobky, byl 18,9. Výzkumná data byla zpracována pomocí kódování dat do segmentů a následně analyzována metodou zachycení vzorců.

Výsledky: Některé typické situace se zahříváním tabákem se shodovaly se vzorci užívání, které měli participanti dříve s cigaretami. Například užívání IQOS v pauzách, u konzumace alkoholu, v sociálním okruhu přátel, rodiny či kolegů. Dále byly specifikovány nové vzorce užívání IQOS ve vnitřních prostorech, zanedbávání čištění zařízení IQOS, častých technických poruch, následných reklamací a další. V průběhu studie, konkrétně mezi první a druhou vlnou studie, dva respondenti zcela zanechali užívání IQOS.

Závěr: Byly popsány typické vzorce užívání zahříváného tabáku IQOS mezi vybranými uživateli v České republice. Studie vzorců užívání může sloužit pro seznámení a lepší pochopení nového fenoménu, kterým je zahříváný tabák. Zároveň práce může sloužit

k inspiraci pro další obdobné studie, či k rozšíření studie na jiné formy zahřívaného tabáku.

Klíčová slova: tabák, zahřívaný tabák, IQOS, vzorce užívání, závislost